

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK
EVERGEM SCHOONSTRAAT 201
8 MAART TOT 17 MAART 2010

David Vanhee

COLOFON

© 2011

© Kale- Leie Archeologische Dienst, auteur David Vanhee

Figuren @ Auteur

Drukwerk: Zquadra

Lay-out: David Vanhee

Druk- en bindwerk: Zquadra

Verantwoordelijke uitgever: Kale-Leie Archeologische Dienst
Kasteelstraat 26
9880 Aalter www.deklad.be

I. Voorwoord

Dit document biedt een bondig overzicht van het vooronderzoek met proefsleuven en het archeologisch onderzoek op een terrein aan de Schoonstraat nr. 201 te Evergem - Belzele. Het totaalproject omvat de aanleg van een verkaveling van 26 loten op een terrein van ca. 1 ha, op de terreinen van 2 hoeves in de Schoonstraat 199 en 201. Daar de hoeve in nr. 199 nog bewoond was, vond het onderzoek in eerste instantie enkel op het perceel van nr. 201 plaats. Als het andere perceel vrijkomt, zal ook hier eerst een archeologisch vooronderzoek op uitgevoerd worden.

Deze nieuwe verkaveling komt op een zandrug ten noorden van de vallei van de Kale; een bekend rijk archeologisch gebied waar met grote regelmaat archeologische sites worden ontdekt d.m.v. luchtfotografie, veldprospectie of bij archeologisch (voor)onderzoek voorafgaand aan grote werkzaamheden. Voor de aanvang van het vooronderzoek waren er voor het plangebied zelf weinig luchtfotografische of andere indicaties van archeologische aanwezigheid gekend. Het was vooral de geografische ligging die de kans bijzonder reëel maakte om archeologische sporen aan te treffen. In september 2009 werd, in samenspraak met de eigenaar, een volledige terreininventarisatie door middel van een evaluerend vooronderzoek met proefsleuven uitgevoerd. Daaruit bleek dat het terrein grotendeels verstoord was. Toch werden in de zuidelijkste hoek van dit perceel nog archeologische sporen aangetroffen die een deel van een gebouwplattegrond leken te vormen. De KLAD en de bouwheer voerden daarop in maart 2010 een onderzoek uit op dit deel van het perceel.

Voor de realisatie van het onderzoek gaat onze dank uit naar de bouwheer Willy Coens van Bouwbedrijf Coens Willy & Zoon bvba (WBC), die alle noodzakelijke middelen ter beschikking stelde en zelf een handje kwam toesteken, en naar Danny Verheye die als vrijwilliger kwam meehelpen. Verder wensen we K. De Groote te danken voor de determinatie van het aardewerk.

II. Inhoud

I. Voorwoord	3
II. Inhoud	5
III. Administratieve gegevens	7
IV. Projectomschrijving	9
IV.1 Aanleiding van en opbouw naar het onderzoek	9
IV. 2 Tijds kader	9
IV.3 Financieel kader	9
V. Geografische en bodemkundige ligging	11
VI. Archeologische en historische voorkennis	13
VIII. Resultaten	15
VIII.1 Het vooronderzoek in september 2009	15
VIII.2 Het onderzoek in maart 2010	16
V.III.2.1 Sporen uit de volle middeleeuwen	16
V.III.2.1 Sporen uit postmiddeleeuwen	20
IX. Synthese	21
X. Besluit	23
XI. Bibliografie	25

III. Administratieve gegevens

LOCATIEGEGEVENS

Gemeente:	Evergem
Plaats/straat:	Evergem Schoonstraat 201
Kadastrale gegevens:	Afdeling 2, sectie E, perceelnummers 953A (partim)
Lambertcoördinaten	X: 101335.13 Y: 199498.94

OPGRAVINGSDOCUMENTATIE VOORONDERZOEK

Vergunningsnummer:	2009/219
Naam aanvrager:	David Vanhee
Uitvoerder:	Kale - Leie Archeologische Dienst Kasteelstraat 26 9880 Aalter
Projectleider:	David Vanhee
Projectcode:	EVE-SCH201-VO09
Titel:	Archeologisch vooronderzoek Evergem - Schoonstraat 201 23 september 2009

OPGRAVINGSDOCUMENTATIE ONDERZOEK

Vergunningsnummer:	2009/379
Datum aanvraag:	22 december 2009
Naam aanvrager:	David Vanhee
Projectcode:	EVE - SCH201 - 10
Titel:	Archeologisch onderzoek Evergem - Schoonstraat 201 8 maart tot 17 maart 2010

BOUWHEER

Bouwbedrijf Coens Willy & Zoon bvba (WBC)
Vrekkenstraat 53
9910 Knesselare

IV. Projectomschrijving

IV.1 AANLEIDING VAN EN OPBOUW NAAR HET ONDERZOEK

Op het terrein aan de Schoonstraat 199 en 201 wil Bouwbedrijf WBC bvba een verkaveling van 26 loten aanleggen. Voor het plangebied waren bij aanvang van het vooronderzoek geen luchtfotografische of andere indicaties van archeologische aanwezigheid bekend. Het was de geografische ligging op een zandrug ten noorden van de vallei van de Kale, een bekend rijk archeologisch gebied, die een vooronderzoek rechtvaardigde. Voorbeelden van recent archeologisch onderzoek worden iets verder in dit rapport besproken.

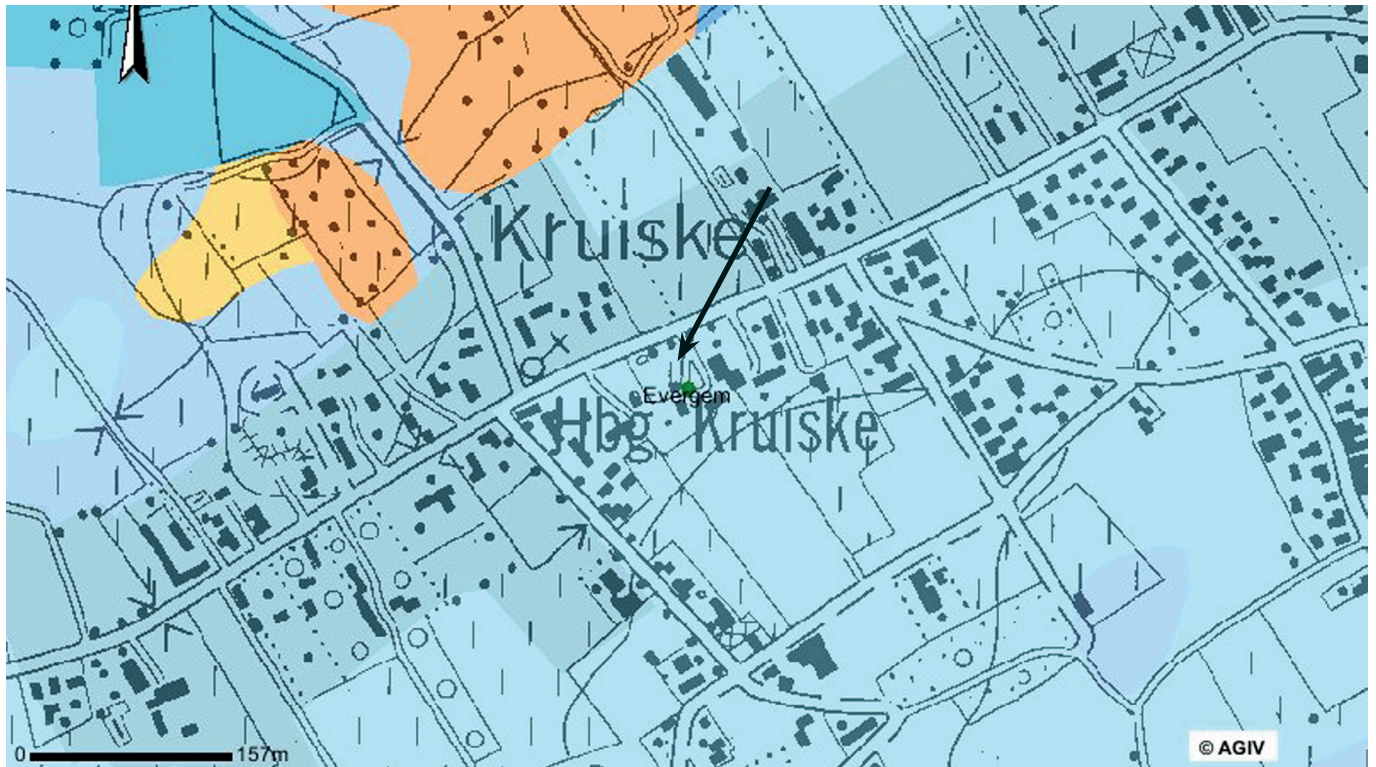
Daarom werd in samenspraak met de eigenaar een volledige terreininventarisatie d.m.v. een evaluerend vooronderzoek met proefsleuven voorafgaand aan elke ontwikkeling met ingreep in de bodem uitgevoerd. Het vooronderzoek werd door de KLAD uitgevoerd op 23 september 2009 en toonde aan dat het grootste deel van het perceel, met name de voortuin en de oostelijke zijde langs de hoeve verstoord was. Het zuidelijke deel van ca. 0,1 ha kwam wel in aanmerking voor verder onderzoek. Met de bouwheer werd afgesproken dat dit deel van het perceel vlakdekkend zou opgegraven worden. Dit onderzoek had plaats tussen 8 en 17 maart 2010.

IV. 2 TIJDSKADER

De KLAD werd midden 2009 door de gemeente Evergem op de hoogte gebracht van de uitreiking van de verkavelingsvergunning. De KLAD bracht onmiddellijk de bouwheer op de hoogte van de reële kans op archeologische vondsten bij de aanleg van de verkaveling en maakte afspraken om het onbewoonde deel van het terrein al te sonderen op 23 september 2009. Daarbij werd een deel van het terrein weerhouden voor verder onderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd tussen 8 en 17 maart 2010 door de intergemeentelijk archeoloog van de KLAD, een vrijwilliger en een aantal werknemers van WBC bvba, waaronder de zaakvoerder. De rapportage werd uitgevoerd tussen 3 februari en 15 februari 2011 door de intergemeentelijk archeoloog van de KLAD.

IV.3 FINANCIIEEL KADER

Het kostenplaatje werd, gezien de kleine oppervlakte van slechts 1.000 m², gedeeld tussen de bouwheer en de KLAD. De bouwheer stond in voor het kraanwerk, de landmeter en zette arbeiders in. De KLAD leverde de archeoloog. Er werd afgesproken met de bouwheer dat geen precedent was voor latere grotere projecten.



Figuur 1: bodemkaart luchtfoto met aanduiding van de verkaveling in de Schoonstraat 201. (© <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be>)

Figuur 2: aanduiding van het terrein op de luchtfoto. (© google maps)



V. Geografische en bodemkundige ligging

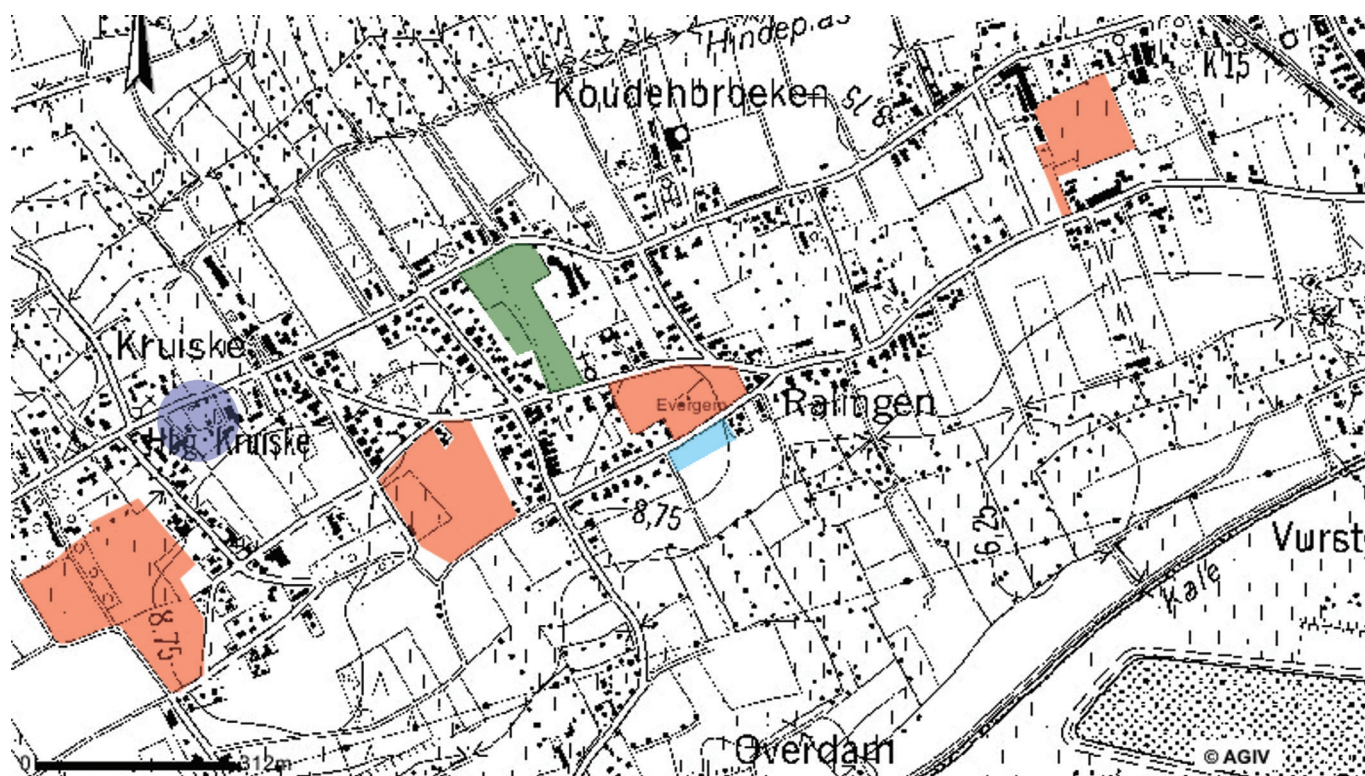
Het project omvat de aanleg van een verkaveling van 26 loten op een terrein van ca. 1 ha, ter hoogte van de Schoonstraat nrs. 199 en 201 te Evergem - Belzele. Op de percelen staan 2 hoeves, waarvan nr. 199 nog steeds bewoond is. Daarom beperkt het onderzoek zich in eerste instantie tot het perceel op nr. 199. Later zal op het perceel van nr. 201 minstens nog een vooronderzoek plaatsvinden.

Dit terrein van ca. 0,5 ha is kadastraal gekend als Evergem, 2e afdeling sectie E, nr. 953a (partim) en bestond uit een hoeve met stallen, een tuin langs de straatkant in het noorden en een weide aan de zuidkant. Op de bodemkaart van België is het perceel omschreven als Zbh; een droge zandbodem met verbrokkelde ijzer- en/of humus B-horizont (AGIV 2010). Het plangebied ligt op een hogere zandrug ten noorden van de vallei van de Kale en heeft een hoogte van ca. 8,75 m TAW.



Figuur 3: luchtfotografische opname van de site ten opzichte van de regio, met aanduiding van (1) de site, (2) de site Steenovenstraat, (3) de site Molenhoek, (4) de site Koolstraat, (5) de site Belzeelse Kerkweg/Ralingen en (6) de site Schoonstraat/Ralingen. (© google maps)

Figuur 4: aanduiding van het terrein op de topografische kaart (paars), met daarnaast de reeds onderzochte sites (rood). Slechts 1 vooronderzoek in deze regio leverde niks op (groen). Het blauwe gebied wordt later verkaveld. In die buurt zijn circulaire structuren uit de bronstijd gespot.



VI. Archeologische en historische voorkennis

Voor de aanvang van het vooronderzoek was er niets gekend van dit plangebied, maar de ligging op een hogere zandrug ten noorden van de vallei van de Kale maakte het toch een bijzonder interessant gebied. Een studie van verschillende vorsers van de Gentse Universiteit bracht reeds in 1999 de archeologische en historische rijkdom van de oost-west lopende, tardiglaciale zandrug ten noorden van de Nieuwe Kale tussen Evergem en Belzele in beeld. De door hen gebruikte gegevens uit luchtfoto's, veldprospecties en enkele kleinere (voor)onderzoeken hadden sporen uit zowat alle periodes van de menselijke geschiedenis aan het licht gebracht. De vorsers hadden er tevens geopperd dat dit gebied (landschappelijk) zou beschermd worden, zodat de archeologische erfgoed zou gespaard blijven. Ingekleurd als woonuitbreidingsgebied binnen het grootstedelijkgebied Gent kon deze zandrug ondanks alle inspanningen niet gespaard worden.

Tussen 2007 en 2010 mondde de aansnijding van dit gebied uit in grootschalig onderzoek bij quasi elke verkaveling die er werd aangelegd. Voorbeelden van recent archeologisch onderzoek in de buurt zijn de opgravingen nabij Molenhoek, Steenovenstraat, Koolstraat, Schoonstraat, Belzeelse Kerkweg en het vroegere onderzoek op Ralingen, en nu ook de kleine verkaveling ter hoogte van de Schoonstraat nr. 201.

Voor de steentijd blijft de kennis voor de regio voornamelijk beperkt tot prospectievondsten van vuurstenen artefacten, voornamelijk uit het mesolithicum tussen 10.000 tot 4000 v. Chr. (LALOO P. ET AL, 2009). Recent onderzoek op het nieuwe industrieterrein De Nest te Evergem, heeft wel verschillende prehistorische kampementen aan het licht gebracht. Uit de eerste gegevens komen verschillende kleine bewoningszones uit de middensteentijd (vroeg en/of midden mesolithicum) naar voor. Dit is ongeveer tussen 10.000 - 8.000 v.C. Er is ook bewijs van bewoning uit het finaalpaleolithicum (12.000 - 10.000 v.C.) aangetroffen (DEVRIENDT I. & LALOO P., 2011).

Voor de metaaltijden vermelden we de sites Evergem-Ralingen, waar eind van de jaren '80 van de vorige eeuw twee grafcircels uit de bronstijd werden opgegraven (VANMOERKERKE J. & SEMEY J., 1983) en Molenhoek waar ook grafcircels werden opgemerkt door luchtfotografie (BOURGEOIS J. ET AL, 1999). Wat verder van het plangebied werd, tijdens het onderzoek op het industrieterrein van Rieme - Noord, een deel van een circulaire structuur onderzocht (HOORNE J. ET AL, 2009).

Op een ander industrieterrein Kluizendok werden een aantal waterputten aangetroffen die in de ijzertijd geplaatst worden. Daarin werd heel wat aardewerk en 3 eergetouwen gevonden. Gebouwplattengronden bleven echter uit (LALOO P. ET AL, 2009).

Voor de Romeinse periode zijn de aanwijzingen van bewoning zeer uitgesproken. In de jaren '80 van de vorige eeuw werd te Evergem-Vierlinden een dubbel grachttracé met een lineaire palenzetting aan één zijde van de gracht aangetroffen. De onderzoekers vermoedden te maken te hebben met een mogelijke versterkte nederzetting uit de tweede helft van de 1e eeuw tot midden van de 3e eeuw n.C. (DESEYN G. ET AL, 1984).

Recent onderzoek bracht meerdere rurale nederzettingen uit de Romeinse tijd aan het licht in de ruimere regio. Tussen 2005 en 2009 werd op het Kluizendok, een uitbreiding van de Gentse haven van zowat 130 ha, een Romeins nederzettingslandschap van ca. 15 ha onderzocht (LALOO P. ET AL, 2009). We vermelden ook kort de site aan de Christoffelweg (BRUGGEMAN J. & REYNYS N., 2011) die momenteel nog in onderzoek is.

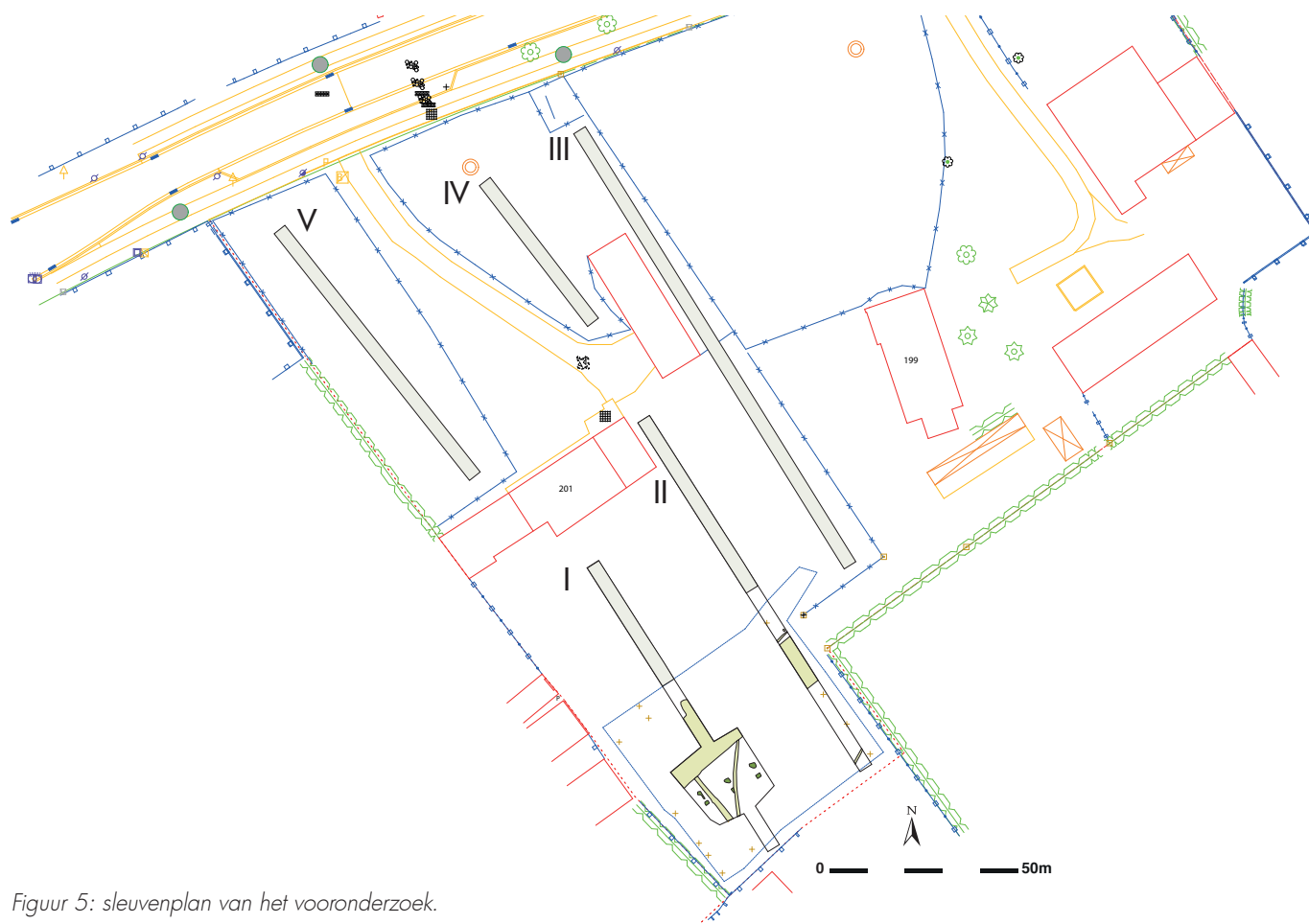
Vlakbij het plangebied liggen nog 5 sites waar bewijzen van Romeinse occupatie aan het licht kwamen. Op de site aan de Steenovenstraat werd een deel van een wegtracé uit deze periode aangesneden. Mogelijk kan ook een gebouw typologisch in deze periode geplaatst worden (DE LOGI A. &

SCHYNKEL E., 2009).

Er vlak naast, op de site Molenhoek, werd een Romeins erf onderzocht, bestaande uit een kruisvormig hoofdgebouw, twee bijgebouwtjes en minstens een, mogelijk twee waterputten. Een tweede hoofdgebouw kon deels opgegraven worden en er bevonden zich nog vier Romeinse waterputten in het opgravingsvlak. Hier staan de gebouwen staan haaks georiënteerd op een Romeins wegtracé. Ook een viertal mogelijke brandrestengraven werden aangetroffen (SCHYNKEL E. & URMEL L., 2009). Wat verder richting Evergem werd op de site Belzeelse Kerkweg/Ralingen een Romeins gebouw ontdekt met een bijhorende waterput en een grachtensysteem (POLFIET B. & TAEIJMAN E., 2009). In dezelfde omgeving van de deze sites vermelden we ook nog de site Koolstraat. Daar kwam een Gallo-Romeinse nederzetting aan het licht, met een dichte bebouwing met negen hoofdgebouwen, een twintigtal bijgebouwen en verschillende waterputten, kuilen en grachten. De vondsten wijzen op een langdurige occupatie vanaf de 1ste eeuw tot de eerste helft van de 3de eeuw. (DE LOGI A. ET AL, 2009).

Binnen dezelfde reeks archeologische vindplaatsen werden ook rurale volmiddeleeuwse sites aangetroffen. We vernoemen alweer de site van de Steenovenstraat met zes erven uit de tweede helft 12e eeuw tot eerste helft van de 13e eeuw (DE LOGI A. & SCHYNKEL E., 2009), de site aan de Molenhoek met een 11e- tot 12e-eeuwse nederzetting met drie huisplattegronden (SCHYNKEL E. & URMEL L., 2009), de site Koolstraat met nog twee 12e-eeuwse gebouwen met bijhorende waterputten en grachtafbakeringen (DE LOGI A. ET AL, 2009) en de site Ralingen-Schoonstraat met een vijftal 12e-eeuwse boerderijplattegronden (VAN DE VIJVER M. ET AL, 2009).

De opsomming van deze onderzoeken toont duidelijk aan dat de regio rond de site relatief dicht bezaaid is met archeologische vindplaatsen, wat de archeologische opvolging van infrastructuurwerken in deze regio noodzakelijk maakt.



Figuur 5: sleuvenplan van het vooronderzoek.

VIII. Resultaten

VIII.1 HET VOORONDERZOEK IN SEPTEMBER 2009

De inventarisatie van het terrein is uitgevoerd d.m.v. een vooronderzoek met proefsleuven die ca. 12 m uit elkaar lagen en aangevuld werden met kijkvensters.

De resultaten van het vooronderzoek gaven aan dat het terrein een groot deel van het terrein erg onder (recente) verstoringen had geleden, maar dat er in het zuidelijke deel van het perceel wel degelijk archeologische sporen aanwezig waren.

Het ging om een dubbele rij paalsporen en een reeks grachten. De dubbele palenrij is typisch voor een plattegrond van een middeleeuwse hoeve. De tegenoverstaande rij werd niet aangetroffen in een kijkvenster. De mogelijkheid bestond dat deze op het naburige perceel of onder een brede recentere gracht lag.

Het vooronderzoek op de percelen van de toekomstige verkaveling aan de Schoonstraat 199 leverde enkele archeologische sporen op in de zuidelijkste hoek van de verkaveling, meer bepaald in de sleuven I en II. Een kijkvenster toonde aan dat deze waarschijnlijk afkomstig zijn van een middeleeuwse hoeve met dubbele palenrij aan de lange zijden. De rest van de sleuven toonde een vrij recent verstoorte bodem.

De KLAD sprak met de bouwheer af dat het zuidelijke deel (ca. 1000 m²) een vervolgonderzoek zou krijgen.

Figuur 6: verstoringen in sleuf IV.



Figuur 7: Sporen in het kijkvenster op Sleuf I.





Figuur 8: inplantingsplan van de site ten opzichte van de omgeving.

VIII.2 HET ONDERZOEK IN MAART 2010

Op 8 maart werd in het zuidelijk deel van het perceel een vlak van ca. 1000 m² aangelegd. Daarbij werd duidelijk dat slechts de helft van een volmiddeleeuwse gebouwplattegrond nog aanwezig was. De andere helft lag onder een diepe recente gracht. Verder waren er nog een reeks palen en een grachtensysteem aanwezig.

V.III.2.1 Sporen uit de volle middeleeuwen

De sporen S1 t.e.m. S8 vormen de lange zijde van gekend volmiddeleeuws plattegrond van een drieschepig gebouw met dubbele palenrijen. In het totaal zijn 4 palenkoppels bewaard die op ca. 4 m van elkaar staan. De palen in de palenkoppels staan ca. 60 cm (van midden tot midden) van elkaar af. De gemiddelde diepte van de sporen varieert. Daarbij zijn het eerste (S1/S2) en het laatste

(S7/S8) palenkoppel het best bewaard (tot ca. 35 cm), terwijl de middelste palenkoppels slechts ca. 10 tot 15 cm diep zijn.

Het gebouw is noordoost-zuidwest georiënteerd en is ca. 12 m lang. De breedte kon niet achterhaald worden, gezien deze verstoord is door een diepe postmiddeleeuwse gracht S22. Op basis van voorbeelden uit de literatuur schatten we de breedte op ca. 8 m. Op basis van diezelfde voorbeelden mogen we opperen dat het om een hoofdgebouw gaat.

In een aantal sporen werd aardewerk aangetroffen. Slechts een beperkt aantal geven een richting voor een datering. In S3 werd een bodemfragment met uitgeknepen standring van een kruik in rood beschilderd aardewerk gevonden. Mogelijk gaat het om een importstuk uit Brühl - Pingsdorf (SANKE M., 2002). In S7 werd een bandvormig randfragment van een vorm in vroeg rood aardewerk aangetroffen. De rest van het vondstenspectrum zijn wandfragmenten in voornamelijk grijs aardewerk.

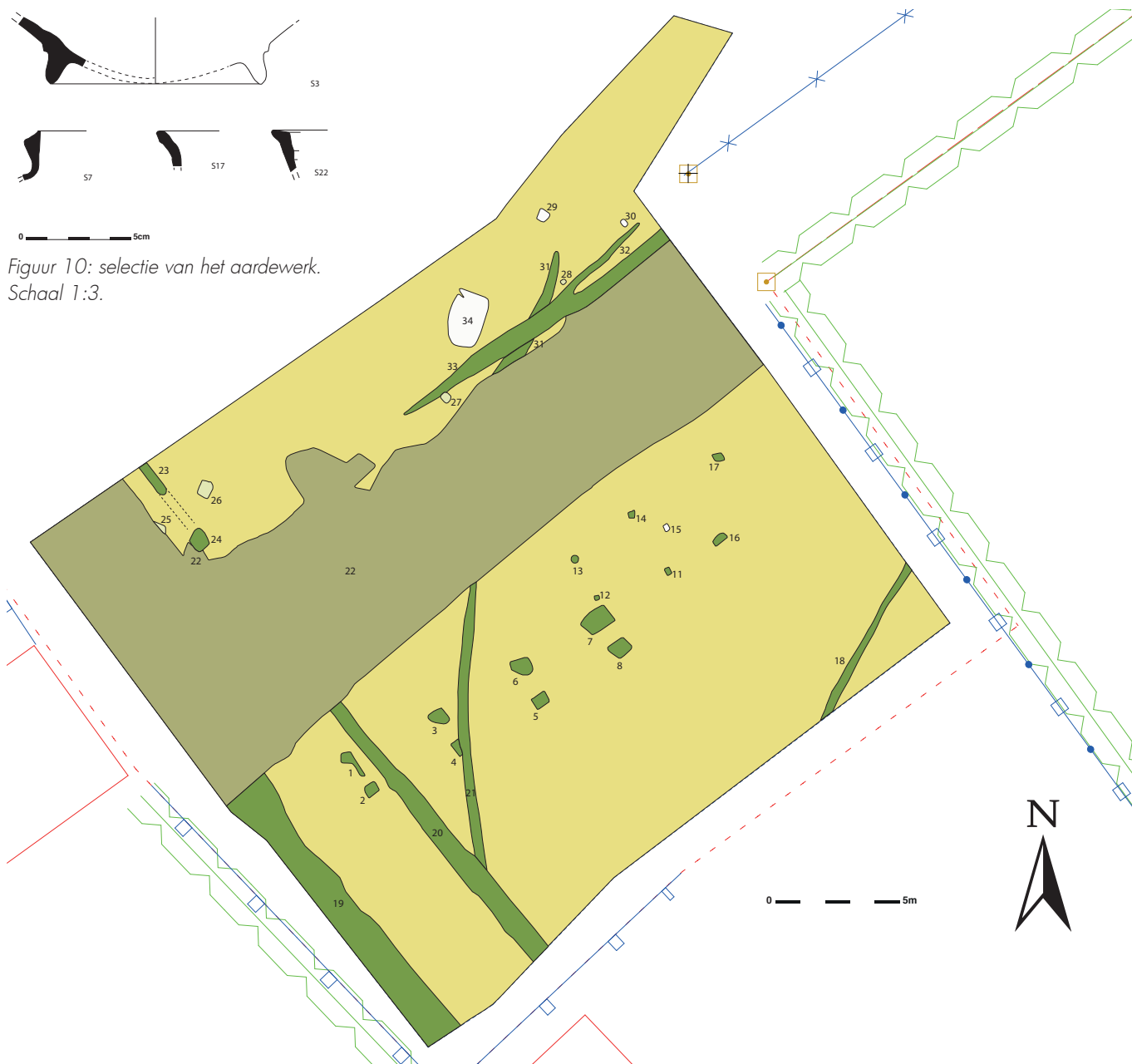
Op basis van dit beperkt vondsten spectrum uit dit gebouw waagde K. De Grootte (VIOE) zich aan een datering van tweede kwart 12e eeuw.

Naast de herkenbare palenrij komen over het terrein nog een reeks palen voor, waaruit geen duidelijke structuren konden gedistilleerd worden.

Vlakbij het hoofdgebouw werden 7 kleinere paalsporen (S1 t.e.m. S17) aangetroffen. Misschien gaat het om een bijgebouw of een aanbouw aan het hoofdgebouw, waarvan een andere helft eveneens onder de recente gracht S22 is terecht gekomen. Ook in deze sporen werd grijs en vroeg rood aardewerk aangetroffen. In S11 werd een uitstaand grijs randfragment gevonden. Deze vondsten plaatsen deze palenconfiguratie niet nauwkeuriger dan in de volle middeleeuwen.

Figuur 9: overzichtsfoto op het afgegraven vlak met de sporen van het hoofdgebouw (S1 - S8) en de grachten S20, S21 en S22.

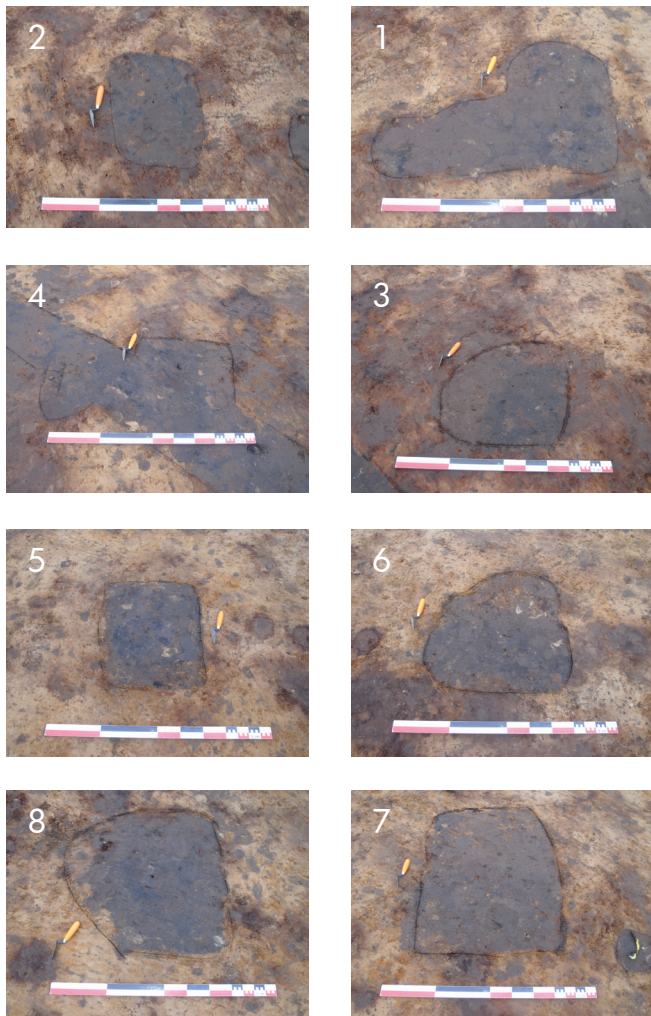




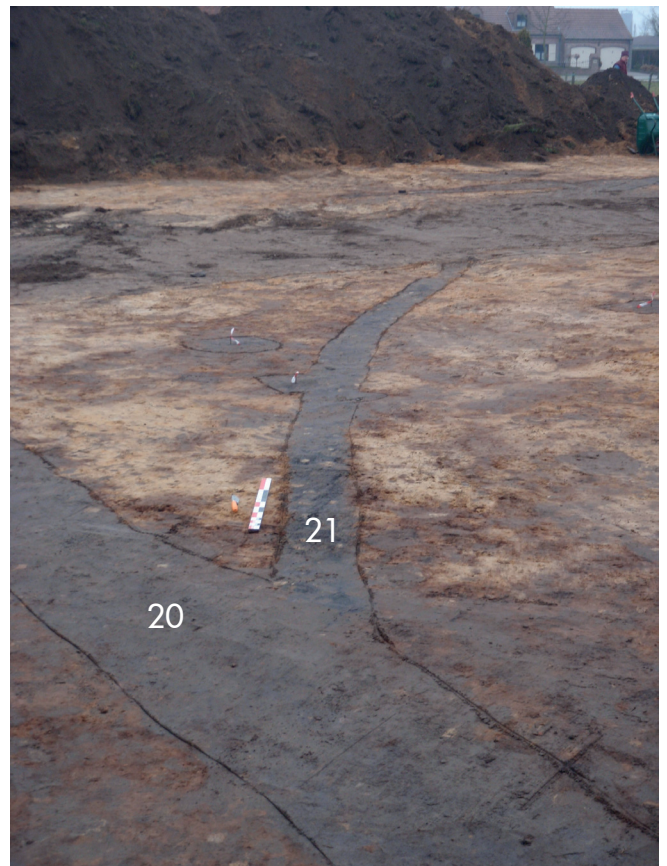
Figuur 11: detailplan van de site met sporen uit de volle middeleeuwen (groen), sporen uit de postmiddeleeuwen (bruin) en recente sporen (wit).

Naast de paalsporen is ook een reeks grachten teruggevonden. Het opgravingsvlak was echter te beperkt om een inzicht in hun verloop te krijgen. Het aangetroffen materiaal werd maakt het niet mogelijk een betere datering naar voor te schuiven dan de volle middeleeuwen. We schuiven wel een relatieve datering naar voor. De grachten S20 en S21 doorkruisen het gebouwplattegrond, wat ze jonger maakt. Gracht S20 oversnijdt gracht S21 en is dus de jongste van deze groep. Gracht S19 loopt parallel met gracht S20, waardoor deze misschien met elkaar verwant zijn. Verder merken we op dat gracht S20 vermoedelijk zijn vervolg kent in S24 (eveneens ondiep bewaard) en S 23 en dat S21 vermoedelijk zijn vervolg kent in S31. Deze laatste gracht wordt oversneden door het grachtencomplex S32 en S33, die dus jonger zijn. Hoe gracht S18 zich hiertegenover verhoudt blijft onbekend.

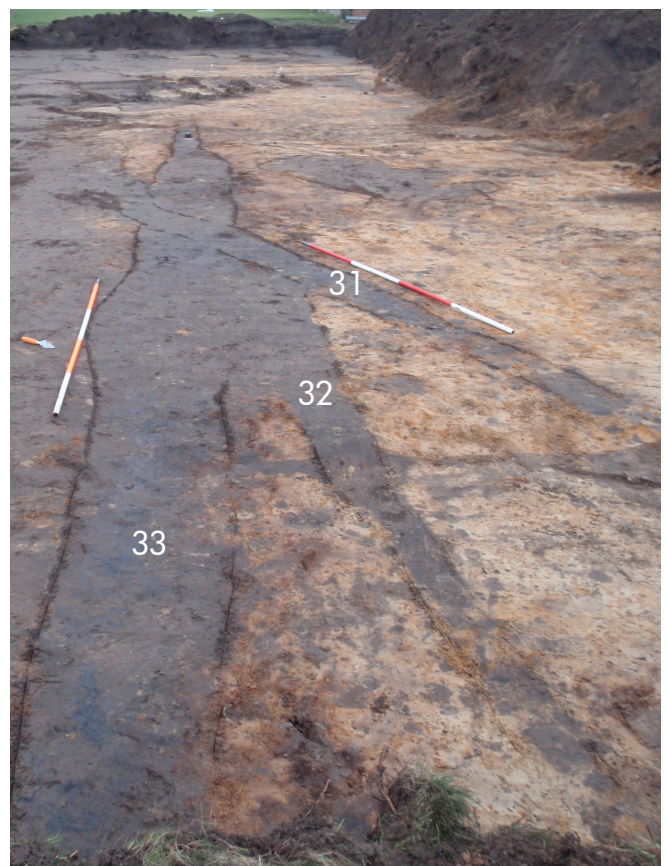
Figuur 12: de palenkoppels.



Figuur 13: grachten S20 en S21.



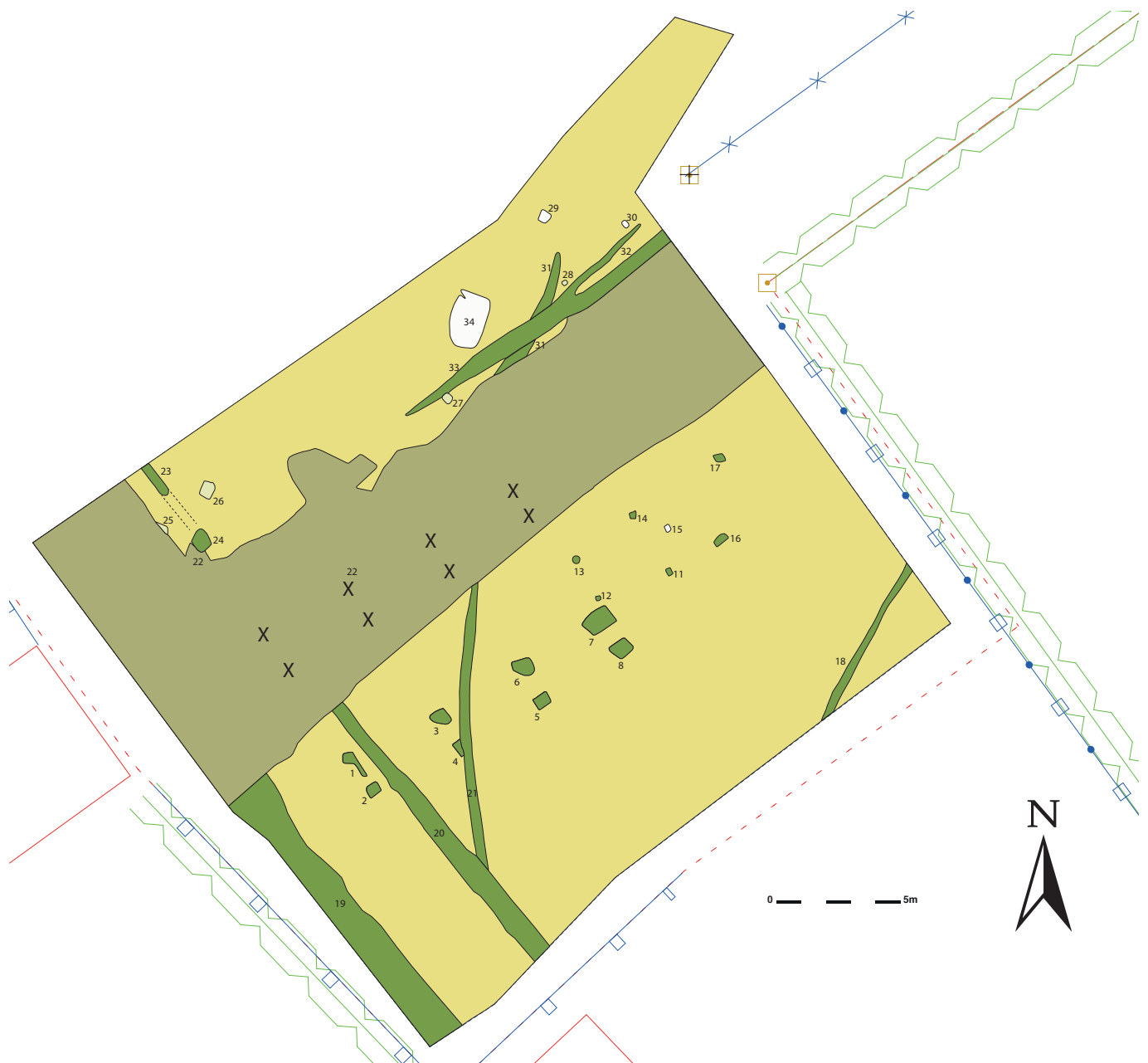
Figuur 14: grachtencomplex S31, S32 en S33.



V.III.2.1 Sporen uit postmiddeleeuwen

De brede postmiddeleeuwse gracht S22 doorsnijdt het vlak. Er werd nagegaan of de paalsporen eventueel nog onder deze gracht zouden bewaard zijn. Deze gracht bleek echter nog 140 cm diep te zijn.

Figuur 15: reconstructie van waar de palenrij zou kunnen gezeten hebben.



IX. Synthese

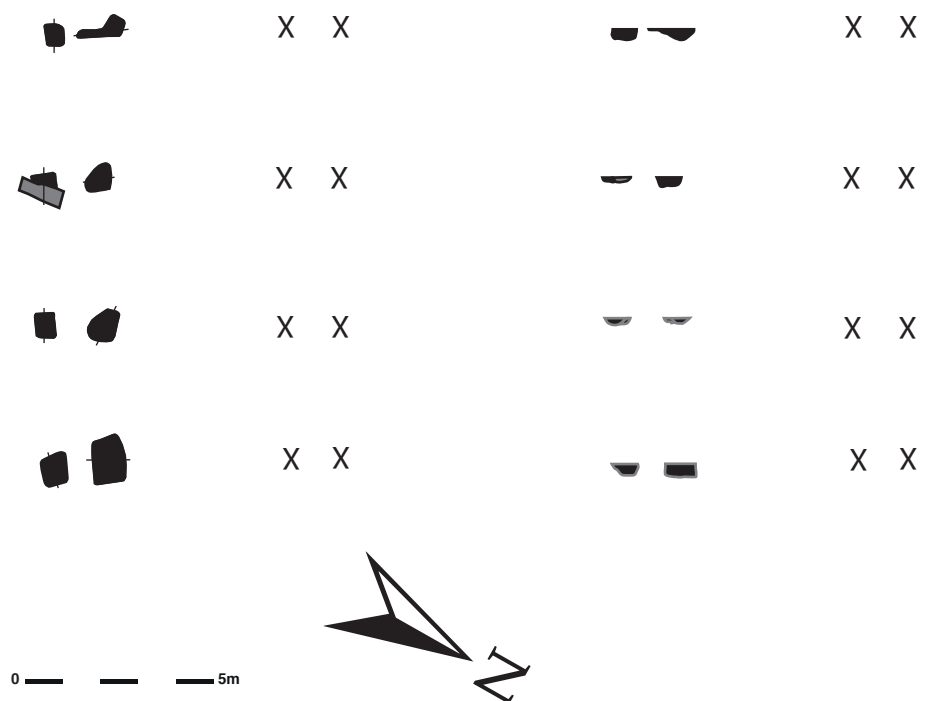
Hoewel de postmiddeleeuwse gracht het beeld vertroebelt is het met zekerheid te zeggen dat de helft van een volmiddeleeuws plattegrond van een rechthoekig drieschepig hoofdgebouw met dubbele palenrijen. In de regio werden vroeger reeds vergelijkbare plattegronden aangetroffen.

Voor de ruimere regio zijn er een aantal vergelijkbare drieschepige plattegronden voorhanden. In Merendree werd op de Molenkouterslag een 10e- tot 11e- eeuws gebouw aangetroffen. Dit gebouw heeft een breedte van 11 m, de lengte is helaas onbekend (VANHEE D. & HOORNE J., 2006). Op het industrieterrein van Aalter-Langevoorde werden nog twee gelijkaardige drieschepige gebouwen opgegraven. Ze zijn wel groter, namelijk 30 bij 13 m en 20 bij 10 m (DE CLERCQ W. & MORTIER S., 2001). In diezelfde gemeente werd op de verkaveling Manewaarde nog een enigszins vergelijkbaar driebeukig gebouw met vijf gebinten, gevonden. Dit gebouw meet 13 m bij 7,7 m (DE SMAELE B. Et al, 2009). Ook in het nabijgelegen Lovendegem is een dergelijke plattegrond opgegraven. Aan de Supra Bazar werden een drieschepige structuur van 12,9 m bij 8,6 m onderzocht, met vier evenwijdige palenrijen (DE SMAELE B. Et al, 2008).

Het recent onderzoek tussen 2007 en 2009 in dezelfde regio, meer bepaald op de sites van de Steenovenstraat, Molenhoek, Koolstraat en Schoonstraat/Ralingen, biedt echter eersterangs vergelijkingsmateriaal voor rechthoekige als voor bootvormige drieschepige bouwtypes. Zeker de site aan de Steenovenstraat (op 220 m van de site) sluit quasi rechtstreeks aan op deze site.

Op de site aan de Steenovenstraat werd op Zone I een gebouwplattegrond onderzocht, dat vergelijkbaar is met dat van de Schoonstraat 201. Dit gebouw bestaat uit een brede middenbeuk geflankeerd door 5 dubbele palenrijen op de lange zijden. De plattegrond heeft een lengte van 16 m op een breedte van 9 meter (DE LOGI A. & SCHYNKEL E., 2009).

Figuur 16: Grondplan van het gebouw met doorsnedes van de sporen (Schaal 1:200).



Ook op Zone II werden er vergelijkbare plattegronden onderzocht. Een heeft een grootte van 12 op 7,7 m en bestaat in de lengte uit 2 dubbele palenrijen waartussen een ruime middenbeuk, maar is eerder bootvormige gebouwen. Door het aardewerk kon het gebouw van de tweede helft van de 11e eeuw tot de eerste helft van de 12e eeuw gedateerd worden. Het andere is min of meer rechthoekig met afmetingen van ongeveer 18 op 8 m. Ook dit gebouw wordt in de 11e - 12e eeuw geplaatst (DE LOGI A. & SCHYNKEL E., 2009).

Vermelden we nog een enigszins afwijkend bouwtype dat in Zone VI van de Steenovenstraat werd aangetroffen. Dit gebouwplattegrond is tweeschepig en heeft een dubbele palenrij (5 palenkoppels) aan de ene en een enkele palenrij aan de andere lange zijde. Het gebouw meet 14,22 m op ongeveer 7 m en is eveneens noordwest-zuidwest georiënteerd. Op basis van het aardewerk kan het gedateerd worden van de tweede helft van de 11de eeuw tot de eerste helft van de 12de eeuw (DE LOGI A. & SCHYNKEL E., 2009). Gezien het gebouwplattegrond in de Schoonstraat 201 slechts voor de helft is teruggevonden is het niet uitgesloten dat het ook hier om een dergelijk bouwtype gaat. Het merendeel van de onderzochte plattegronden uit de volle middeleeuwen heeft de drieschepige variant.

Op de site van de Koolstraat werden twee volmiddeleeuwse plattegronden aangetroffen. Een is van het bootvormige type, het andere is eerder rechthoekig. Deze constructie (Gebouw 11) bestaat op de lange zijden uit 5 palenkoppels waarvan de binnenste paalsporen steeds groter zijn dan de buitenste. Dit oost-west georiënteerd gebouw is deels oversneden door een postmiddeleeuwse gracht, waardoor geen zekerheid kan bestaan over de totale lengte ervan. De afmetingen zijn minstens 15 m op 10,5 m. Het is gedateerd in de periode tweede helft 11e eeuw - midden 12e eeuw n.C. (DE LOGI A. ET AL, 2009).

Op Schoonstraat/Ralingen is eveneens een drieschepig rechthoekig gebouwplattegrond terug gevonden van 14 à 14,5 m bij 9,5 m (Gebouw 2). Het is noordwest-zuidwest georiënteerd. De smalle zijbeuken bestaan telkens uit twee dubbele rijen van 5 paalsporen. Op basis van het aardewerk wordt het in de 12e eeuw geplaatst (VAN DE VIJVER M. ET AL, 2009).

Naast de herkenbare plattegrond zijn over het terrein nog een reeks palen gevonden. Daar konden geen duidelijke structuren uit gedistilleerd worden. Misschien zit er een licht bijgebouw of een aanbouw aan het hoofdgebouw verscholen in een palencluster nabij het hoofdgebouw. Maar door de aanwezigheid van de postmiddeleeuwse gracht die het beeld verstoort, is dit niet met zekerheid te zeggen. Ook deze sporen worden in de volle middeleeuwen geplaatst.

Het opgravingsvlak was te klein om uitspraken te doen over een bijhorend grachtenstelsel. Het materiaal dat er in aangetroffen werd laat niet toe een beter datering naar voor te schuiven dan de volle middeleeuwen. We schuiven wel een relatieve datering naar voor. De grachten S20 en S21 doorkruisen het gebouwplattegrond, wat ze jonger maakt. Gracht S20 oversnijdt gracht S21 en is dus de jongste van deze groep. Gracht S19 loopt parallel met gracht S20, waardoor deze misschien met elkaar verwant zijn. Verder merken we op dat gracht S20 vermoedelijk zijn vervolg kent in S24 (eveneens ondiep bewaard) en S 23 en dat S21 vermoedelijk zijn vervolg kent in S31. Deze laatste gracht wordt oversneden door het grachtencomplex S32 en S33, die dus jonger zijn. Hoe gracht S18 zich hiertegenover verhoudt blijft onbekend.

X. Besluit

De voorbeelden uit de regio doen ons besluiten dat op de Site Schoonstraat 201 te Evergem een deel van een volmiddeleeuws erf aanwezig is. De aangetroffen gebouwplattegrond is meest waarschijnlijk van het rechthoekig drieschepig type. Dit is momenteel het meest voorkomende plattegrondtype in de regio. Gezien het gebouwplattegrond in de Schoonstraat 201 slechts voor de helft is teruggevonden is het niet uitgesloten dat het ook om een tweeschepige variant kan gaan zoals op de Steenovenstraat. Deze variant is echter nog maar zelden vastgesteld.

Over de andere fenomenen op de site - de grachtencomplexen en de losse paalsporen - kan met minder zekerheid uitspraken gedaan worden. In elk geval sluit deze site aan bij de vondsten van volmiddeleeuwse sites in de regio (Steenovenstraat, Molenhoek, Koolstraat, Schoonstraat/Ralingen) en kunnen we ze dateren in de 11e eeuw, misschien met meer zekerheid in de 12e eeuw.

XI. Bibliografie

- Bourgeois J., Meganck M., Semey J. & Verlaeckaert K., 1999. Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. III. In: *Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks*, nr. 7.
- BRUGGEMAN J. & REYNs N., 2011. Evergem Christoffelweg. In: *Jaarverslag 2010. Kale – Leie Archeologische Dienst*, pp. 68 - 74.
- DE LOGI A., DECONYNCK J., VANHOLME N. & RENIERE S., 2009. *Archeologisch onderzoek Evergem - Koolstraat. Koolstraat 1 oktober 2008 tot 10 juni 2009*. (=KLAD-Rapport 15)
- DE LOGI A. & SCHYNKEL E., 2009. *Archeologisch onderzoek Evergem Schoonstraat. 7 april tot 22 augustus 2008*. (= KLAD-rapport 7)
- DE SMAELE B., TAEIMAN E., DE LANGHE K. & POLFIET B., 2009. *Archeologisch onderzoek Aalter-Manewaarde. April-mei 2008 & juni 2009*. (KLAD-Rapport in voorbereiding)
- DESEYN G., DESMET G., ROMMELAERE J., VERLIOT M., 1984. Sporen van een Gallo-Romeinse nederzetting te Evergem « Vierlinden ». In: *VOBOV-INFO*, 15, pp. 14 - 30.
- DE SMAELE B., VANHEE D. & VERDEGEM S., 2008 "Tussen kouter en moeras." *Archeologisch onderzoek te Lovendegem-Supra Bazar 11 juni tot 11 september 2008*. (= KLAD-Rapport 8 in voorbereiding)
- DEVRIENDT I. & LALOO P., 2011. Evergem De Nest. . In: *Jaarverslag 2010. Kale – Leie Archeologische Dienst*, pp. 74 - 79.
- HOORNE J., LALOO P., CROMBÉ PH. & DE CLERCQ W., 2009. *Archeologisch vooronderzoek te Rieme - Noord. (gem. Evergem, prov. Oost-Vlaanderen). Juli tot oktober 2009*. (= UGent Archeologische Rapporten nr. 19)
- LALOO P., DE CLERCQ W., PERDAEN Y. & CROMBÉ PH., 2009. *Het Kluizendokproject. Basisrapportage van het preventief archeologisch onderzoek op de wijk Zandeken (Kluizen, gem. Evergem, prov. Oost-Vlaanderen). December 2005 - december 2009*. (= UGent Archeologische rapporten nr. 20)
- POLFIET B. & TAEIMAN E., 2009. *Archeologisch onderzoek Evergem - Belzeelse Kerkweg/Ralingen. 13 juli tot 10 november 2009*. (= KLAD-rapport 17)
- SANKE M., 2002. *Die mittelalterliche Keramikproduction in Brühl-Pingsdorf*. Mainz, 505 pp.
- SCHYNKEL E. & URMEL L., 2009. *Archeologisch onderzoek Evergem - Molenhoek. 1 oktober tot 23 december 2008*. (= KLAD-Rapport 11)
- VAN DE VIJVER M., KEPPENS K., SCHYNKEL E. & DALLE S., 2009. *Archeologisch onderzoek Evergem - Ralingen/Schoonstraat. 23 februari tot 26 juni 2009*. (=KLAD-Rapport 14)
- VANHEE D. & HOORNE J., 2006. Een volmiddeleeuwse hoeve met explosieve verrassing Merendree - Molenkouterslag (Nevele) (O.-Vl.). In: *Archeologia Mediaevalis Kroniek*, nr. 29, pp. 184 - 185.
- VANMOERKERKE J. & SEMEY J., 1983. Opgraving van een circulaire structuur uit de metaaltijden te Evergem-Ralingen. Voorlopig verslag. In: *VOBOV-INFO*, nr. 11, pp. 26 - 30.

